

В. Маринчук,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент І.Г. Барановська

УРОКИ МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ – УРОКИ ТВОРЧОСТІ

Постановка проблеми. Важко знайти сферу суспільного чи особистого життя людини, що не пов'язана з мистецтвом. Як зазначає М. Бахтін, «універсалізм потенційних можливостей мистецтва зумовлює його спосіб буття, починаючи з того, що воно залишається в самій же людині, існує в ній не лише як риса таланту, а й як живе сприймання буття його» [7, с. 24]. Мистецтво виступає не тільки засобом відображення життя, але є «великим педагогом, вихователем та творцем людської психології» [7]. Воно, впливаючи на внутрішній світ особистості, відкриває шлях до людських емоцій, виховує здатність орієнтуватися в навколишньому житті, пробуджує сприйнятливність до прекрасного, стимулює розвиток образного мислення, асоціативної пам'яті, художньої уяви, емоційності, пізнання. Мистецтво володіє дивовижною здатністю викликати в людини творчу активність. Водночас, мистецтво – це продукт творчості. Маючи поліфункціональну природу, мистецтво містить у собі невичерпний потенціал для творчого розвитку дітей різних вікових категорій. Важливо, щоб перші творчі кроки дитини у складний та багатогранний світ мистецтва були скеровані досвідченим, творчим вчителем

Мета статті – розкрити творчий потенціал уроків мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Зміст освітніх програм для початкових класів нової української школи має потенціал для формування у здобувачів низки ключових компетентностей, Культурну компетентність визначено інтегральною, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості шляхом розкриття природних здібностей, творчого вираження особистості [19, с.3]. Змістові лінії мистецької освітньої галузі – художньо-творча діяльність, сприймання та інтерпретація мистецтва, комунікація через мистецтво – спрямовані на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження, пізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва, націлені на соціалізацію молодших школярів через мистецтво, усвідомлення ними власного «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Мистецька освітня галузь, зазначено в Типовій освітній програмі для 3-4 класів, може реалізуватися через інтегровані курси або предмети вивчення за окремими

видами мистецтва: наприклад, музичне мистецтво, образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі та інтегрування навчального змісту.

Фундаментом мистецької освіти молодших школярів є урок, що має свою специфіку й спрямований передусім на розвиток музично-естетичного досвіду та розкриття творчого потенціалу учнів. На уроці мистецтва молодші школярі оволодівають знаннями основ музичного та образотворчого мистецтва, розвивають музичні та образотворчі здібності та уміння, формують творчо-виконавські навички, отримують перший мистецький досвід.

Розглянемо особливості побудови уроків мистецтва на прикладі уроку музичного мистецтва. Як зазначає В. Міshedченко «визначаючи тему уроку, варто виділяти основні етапи роботи на уроці: загальна тема на семестр; розучування певної пісні; конкретний матеріал з музичної грамоти чи вправа для сольфеджування; твір із розділу слухання музики [20, с.144-148]. Дослідниця радить диференційовано підходити до визначення навчальної мети уроку та класифікувати її за такими напрямками: працювати над виробленням вокально-хорових навичок; ознайомити з новою піснею, вивчити перший куплет; домагатись свідомого виконання фраз у пісні, працювати над її художнім виконанням; ознайомити з певним поняттям музичної грамоти, працювати над виробленням навичок сольфеджування; розвивати навички активного сприймання музичного твору, вчити розрізняти елементи музичної мови, використані для створення певного образу [20, с.144-148].

Кожен урок має триєдину мету. Розвивальна мета уроку мистецтва завжди спрямована на художньо-творчий розвиток учнів, а саме: розвиток музичного слуху, почуття ритму, почуття ансамблю, музикальності, відчуття кольору, простору, формування музичної та образотворчої грамотності, культури художнього сприймання. Згідно з вимогами загальної педагогіки виділяється виховна мета уроку, що крім спільних завдань (формування художній смак, музичні чи образотворчі інтереси) може мати конкретні завдання відповідно до мистецького матеріалу, наприклад: розвивати творчі здібності та креативність, виховувати патріотичні почуття; поглиблювати любов до рідного краю, до природи і відчуття її краси; виховувати до народних традицій, до творчості композиторів, художників, народних майстрів; виховувати почуття товариськості, поваги і любові до батьків, рідних, естетичні почуття, тощо. Навчальна мета уроку мистецтва спрямована на формування виконавських умінь та навичок (ритмічно відбивати такт мелодії, підбирати музично-ритмічний супровід, чисте інтонування музичних звуків та мелодій, правильне відтворення мелодії пісні, спів хором, в унісон, зображення

графічними та живописними матеріалами, розміщення зображень на аркуші, у просторі, komponування елементів композиції, ліплення з пластичних матеріалів, створення сюжетних композицій, тощо).

На прикладі уроки музики розглянемо поради педагогів початкової школи щодо орієнтовного плану проведення уроків мистецтва (рисунок 1).

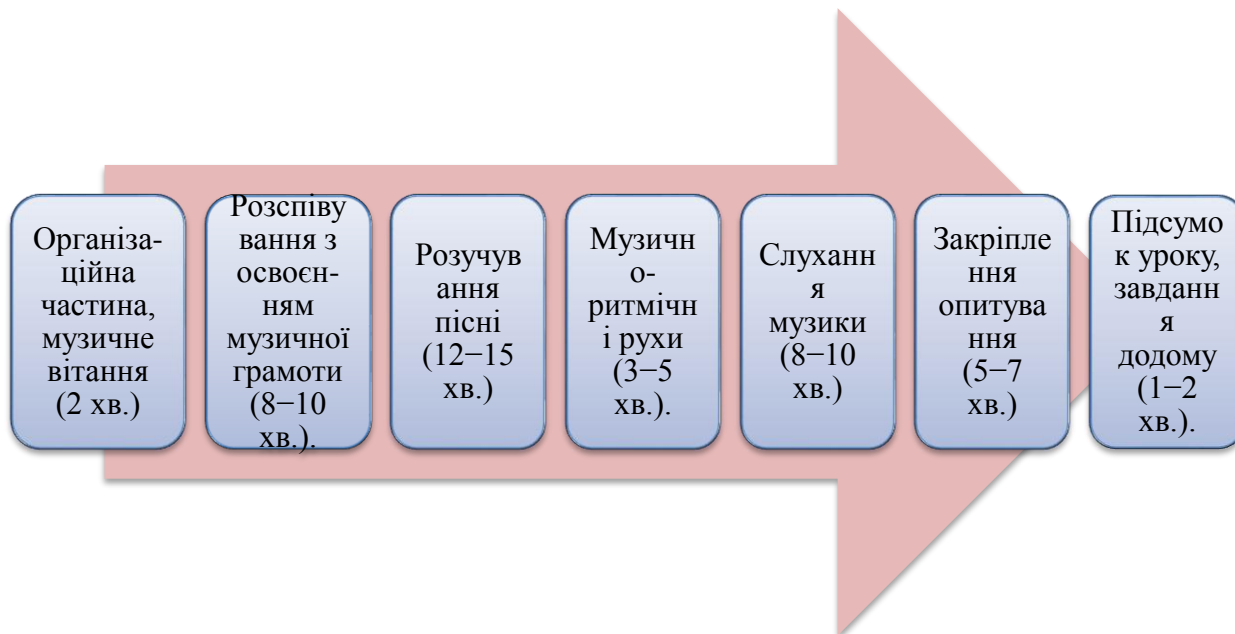

Рис.1. Структура уроків мистецтва (на прикладі уроку музики)

Ці етапи уроку спрямовують діяльність учителя на раціональне використання часу, однак і не позбавляють творчої ініціативи. Зокрема, вчитель може змінювати послідовність таких етапів уроку, як розучування пісні й слухання музики, змінюючи й дозування часу. Покращує вивчення пісні її ілюстрування. Перед учителем музики постає непросте завдання: об'єднати всі елементи, з яких складається урок, підпорядкувати їх основній темі уроку, тижню чи семестру.

На всіх етапах уроку вчитель залучає учнів до різних видів художньо-творчої діяльності. Його завдання – вміло пробуджувати творчу активність учнів, залучаючи їх до колективної творчості, як от: разом відбивати ритм, співати пісні, влаштовувати флешмоби і челенджі, пов'язані з музикою. Аналіз досвіду музичної діяльності педагогів-практиків (І. Барановської, В. Віхренко, М. Лисак, С. Садовенко та ін..) засвідчує, що кожен вид музичної чи образотворчої діяльності містить у собі краплинку творчості, потребує певної методики його освоєння. Майстерність учителя мистецтва полягатиме в тому, як він зуміє підпорядкувати різноманітну музичну діяльність (хоровий спів, слухання музики, музично-ритмічні рухи, гру на елементарних музичних інструментах, сольфеджування вправ) загальній темі на семестр, як зуміє

знайти, інтегрувати та пояснити нові мистецькі поняття, тощо [1; 2; 3].

Висновки. Як підсумок зазначимо, що кожен вид художньо-творчої роботи має сприяти вихованню в молодших школярів інтересу до мистецтва, мотивації, збагаченню мистецьких знань та вражень, розширенню асоціативних уявлень, забезпечити сенсорний, емоційний, інтелектуальний, а отже творчий розвиток учнів, спрямовувати на розвиток їх креативності. Інтегровані уроки мистецтва стимулюють творчість вчителя, а розвивають творчі здібності учнів, створюють сприятливі умови для творчого діалогу та співпраці, розвитку креативності.

Література

1. Барановська І.Г. Забезпечення наступності творчого розвитку дитини на етапі «школа – дошкільний заклад // *Науковий журнал «Молодий вчений»*. Спецвипуск № 5.2 (69.2). 2019. 189 с., С. 91 – 95
2. Барановська І.Г. Поліхудожня освіта майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: проблеми і перспективи / Барановська І.Г., Мозгальова Н.Г.// *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 26. С. 9-15
3. Барановська І.Г. Виховний потенціал мистецьких дисциплін. *Теорія і практика матеріально-художньої культури*: зб. мат. X наук. Конференції (Харків, 2 грудня 2008 р URL <https://scholar.google.com.ua/citations?user=>
4. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256с.
5. Мішеченко. В.Музика в школі як навчальний предмет і урок мистецтва Педагогічні науки Вип 30 2016. с. 144-148.

**Т. Маринчук,
старший викладач
кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАСОБІВ МУЗИЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Постановка проблеми дослідження та її актуальність. У час стрімкого розвитку інформаційних технологій, вільного доступу до будь-якої інформації з особливою гостротою постає проблема розвитку критичного мислення особистості, яка повинна володіти навичками критичного аналізу оточуючої дійсності. Тому використання усіх видів навчального аналізу на сьогодні є особливо важливим. Аналіз творів мистецтва, здійснений з метою усвідомлення